

Asia: VN/14098/2024

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Sosiaalihuoltolaki

50 § Oikaisuvaatimus

Näkövammaisten liitto pitää välttämättömänä esitettävää sosiaalihuoltolain oikaisuvaatimusta koskevan 50 §:n korjaamista. Pykälää ehdotetaan korjattavaksi siten, että sosiaalihuoltolain 45§:n ja 46 §:n nojalla annettuihin päätöksiin tehtävät oikaisuvaatimukset käsiteltäisiin aina hyvinvointialueen toimielimessä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen yhteydessä lakiin jäi virhe, joka mahdollisti tilanteen, jossa oikaisuvaatimuksen käsitteli yksittäinen viranhaltija. Tällainen käytäntö on Näkövammaisten liiton tietojen mukaan ainakin kahdella hyvinvointialueella.

Sosiaalihuoltolain 50 §:n korjaaminen on perusteltua asiakkaan oikeusturvan kannalta. Perustuslain 21 § takaa jokaiselle oikeuden saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti viranomaisessa. Tämä sisältää oikeuden saada asia käsitellyksi puolueettomasti ja ilman ennakoasenteita. Hyvään hallintoon kuuluu myös asian käsittelyn objektiivisuus.

Lainsäädännön ei tule mahdollistaa tilannetta, jossa esimerkiksi näkövammaisen ihmisen saamaan kielteiseen vammaispalvelupäätökseen tehdyn oikaisuvaatimuksen käsittelee yksittäinen viranhaltija. Tämä viranhaltija voi olla jopa sama, joka on tehnyt kielteisen päätöksen. Mikäli vain yksi, ja mahdollisesti päätöksen tehnyt henkilö, käsittelee oikaisuvaatimuksen, on selvää, että sekä oikeusturvan että hyvän hallinnon periaatteet vaarantuvat. Asiakkaan oikeusturvan kannalta oikaisuvaatimukset on ehdottomasti käsiteltävä hyvinvointialueen toimielimessä.

Näkövammaisten liitto pitää tarpeellisena, että muiden esitykseen sisältyvien säännösmuutosesitysten tavoin arvioitaisiin myös sosiaalihuoltolain 50 §:ään esitettyä muutosta suhteessa perustuslakiin (esitysluonnoksen kappale 11, s. 13), sillä 50 §:n muutosesitys liittyy keskeisesti asiakkaan oikeusturvaan ja hallintokäytäntöjen yhdenvertaisuuteen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annettu laki

17 § Yksityisen palveluntuottajan alihankinta

Näkövammaisten liitto pitää hyvänä, ettei ehdotetussa 17 §:ssä alihankintaa olisi sidottu prosenttirajoihin tai täydentävään toimintaan. On kannatettavaa, että se sidotaan myös palveluntuottajan tosiasialliseen kykyyn ja mahdollisuuteen ohjata ja valvoa toimintaa sekä riittävään henkilöstöön, omaan osaamiseen ja muihin riittäviin toimintaedellytyksiin.

17 a § Alihankinnan ketjutus

On kannatettavaa, että esitettävässä uudessa 17 a §:ssä alihankinnan ketjutuksesta edellytetään sovittavan tahojen välillä tehtävässä sopimuksessa. Lisäksi on kannatettavaa säätää valvonnasta ja ohjauksesta.

26 § Investointisuunnitelman hyväksymismenettely

On hyvä, että 26 §:n 2 momenttiin ehdotettavan uuden kohdan mukaan sosiaali- ja terveysministeriöllä olisi mahdollisuus jättää hyväksymättä sosiaali- ja terveydenhuollon osasuunnitelma sillä perusteella, että olisi ilmeistä, että siihen sisältyvä vaikutuksiltaan laajakantoinen tai taloudellisesti merkittävä investointi tai investointia vastaava sopimus tai tällainen luovutus olisi ristiriidassa hyvinvointialueesta annetun lain 12 a §:ssä tarkoitettujen tavoitteiden kanssa.

Esitettävä muutos on kannatettava myös pelastustoimen osalta. Kyseinen muutos esitetään pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 11 §:ssä.

29 § Hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon seuranta ja arviointivelvollisuus

Näkövammaisten liitto pitää olennaisena sitä, että hyvinvointialueet seuraavat sosiaali- ja terveydenhuollon toteutumista eri tavoin. On tärkeää ehdotetun 29 §:n mukaisesti, että myös henkilöstöresurssien käyttöä seurataan. Tällöin voidaan saada valtakunnallista tietoa esimerkiksi siitä, miten vammaispalvelussa on henkilöstöä suhteessa asiakkaiden määrään. Tiedon avulla voidaan palveluja ja toimintatapoja yhtenäistää valtakunnallisesti.

Esityksen mukaan vain Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle asetettaisiin sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 30 §:ssä tehtäväksi tarkastella omassa asiantuntija-arviossaan sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön riittävyyttä.

Näkövammaisten liitto ehdottaa, että lain 29 §:ssä veloitettaisiin hyvinvointialueita henkilöstöresurssien käytön lisäksi seuraamaan myös henkilöstöresurssin riittävyyttä viranomaiselle säädettyjen lakisääteisten velvollisuuksien hoitamiseen, kuten esimerkiksi laissa säädettyjen määräaikojen noudattamiseen palveluja koskevassa päätöksenteossa ja päätösten toimeenpanossa (sosiaalihuoltolaki 45 §). Eduskunnan oikeusasiamies on ratkaisukäytännössään toistuvasti joutunut huomauttamaan hyvinvointialueita siitä, että organisaatioon ja resursseihin liittyvillä seikoilla ei voida pätevästi perustella lakisääteisistä velvollisuuksista, kuten hakemusten ja oikaisuvaatimusten käsittelyn ja niitä koskevan päätöksenteon määräajoista poikkeamista.

Lisätietoja

juristi Julia Puumalainen, julia.puumalainen@nakovammaistenliitto.fi

juristi Taina Kölhi, taina.kolhi@nakovammaistenliitto.fi

järjestöjohtaja Sari Kokko, sari.kokko@nakovammaistenliitto.fi

Näkövammaisten liitto ry

Kari Vähänen

Sari Kokko

hallituksen puheenjohtaja

järjestöjohtaja

Kokko Sari
Näkövammaisten liitto ry